

bakom alla de stora rörelser, om vilka historien berättar, och tillämpningen av detta betraktelsesätt på den form av klasskamp, som är vår tids särmärke, motsatsförhållandet mellan kapital och arbete, mellan bourgeoisie och proletariat — hela denna grundåskådning är numera gemensam egendom för hela den socialistiska världen. Vad som förändrats är *formerna* för denna motsättning.

Medan Marx och Engels 1848 blott kunde konstatera ett proletariat nedtryckt till det yttersta, utan rätt, utan familj, utan fädernesland, har nu ett halvt sekels klasskamp ryckt upp arbetarklassen till en makt icke utanför, utan *inom* de demokratiska samhällena. Fackföreningarna höja lönerna och förbättra arbetsvillkoren, skyddslagstiftningen ingriper mot industrialismens påtagligt folkförärvliga excesser, Kooperationen ger arbetarna ett värn mot allt för grov uppskörtning som konsumenter, och den allmänna rösträtten ger det förr rättslösa proletariatet en politisk maktställning, som ökas jämsides med dess egen socialpolitiska upplysning och förmåga av sammanhållning. Det nya samhällets spiror skjuta fram överallt mitt i det gamla, och det framträder övergångsformer — t. ex. skiljedom i arbetstvister, kommunal arbetsförmedling o. dyl. — byggda på att arbetets makt nått fram till att inom vissa områden hålla kapitalets motsatta makt så tämligen i jämvikt.

Det är de borgerliga socialliberalas stora misstag och illusion, att de i dessa nybildningar tro sig finna en utjämning av klassmotsatserna och en garanti för den kapitalistiska ordningens fortvaro. Sanningen är att de blott visa, att klasskampen numera stundom — visst icke alltid! — kan antaga mindre primitiva, men därför i *sak* ingalunda mindre obehagliga former. Men å andra sidan är det uppenbart, att den moderna socialismen icke längre kan underskriva sådana detaljer i "Det kommunistiska manifestet", vilka utgå från arbetaren som komplett rättslös proletär, när det nutida samhället, tack vare just arbetarklassens anstorm, i större eller mindre mån måst tillerkänna honom vissa viktiga grundrättigheter. Och likaså måste vi göra vår reservation mot vissa allt för absoluta formuleringar, t. ex. "arbetaren sjunker allt dju-